

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

Protokolant Anna Janczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,

w sprawie **Ł. B. i M. H.**

oskarżonych z art. 107 § 1 k.k.s. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 listopada 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego –
na niekorzyść

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 12 kwietnia 2017 r., sygn. akt V Kz [...]

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Ł.

z dnia 26 stycznia 2017 r., sygn. akt VI K [...],

**uchyła zaskarżone postanowienie i utrzymane nim w mocy
postanowienie Sądu Rejonowego w Ł. i sprawę przekazuje temu
Sądowi do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Urząd Celny [...] w Ł. prowadził przeciwko Ł. B. i M. H. postępowanie przygotowawcze o przestępstwo z art. 107 § 1 k.k.s. w formie dochodzenia, które zostało wszczęte w dniu 17 marca 2014 r. Przedmiotowe dochodzenie było dwukrotnie przedłużane postanowieniami Izby Celnej w Ł. z dnia 17 czerwca 2014 roku oraz z dnia 29 lipca 2014 roku, a następnie powyżej 6 miesięcy

postanowieniami Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Ł. z dnia: 25 sierpnia 2014 roku, 26 listopada 2014 roku i 20 stycznia 2015 roku.

Aktem oskarżenia wniesionym do Sądu Rejonowego w Ł. w dniu 10 kwietnia 2015 roku, Naczelnik Urzędu Celnego [...] w Ł. oskarżył:

1. Ł. B. o to, że będąc prezesem zarządu spółki z o.o. „B.” z siedzibą w K. przy ul. M. [...] w dniu 25 lutego 2014 roku w lokalu o nazwie „G.” znajdującym się w Ł. przy ul. G. [...], urządzał gry na trzech automatach do gier losowych o nazwie G. nr [...], P. nr [...] i V. nr [...], bez udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 ust 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach losowych (Dz. U. Nr 201 poz. 1540), tj. o przestępstwo skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s.

2. M. H. o to, że prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą „M.” w dniu 25 lutego 2014 roku w lokalu o nazwie „G.” znajdującym się w Ł. przy ul. G. [...], urządzał gry na czterech automatach do gier losowych o nazwie T. bez numeru, stanowiącym własność A. G. oraz o nazwie G. nr [...], P. nr [...] i V. nr [...], stanowiących własność spółki z o.o. „B.” z siedzibą w K. przy ul. M. [...], bez udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna gry wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 6 ust 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach losowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540), tj. o przestępstwo skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s.

W dniu 31 sierpnia 2015 roku, Sąd Rejonowy w Ł. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. wydał postanowienie, sygn. akt VI K [...], na podstawie którego:

1. umorzył postępowanie w sprawie wobec uznania, że czyn oskarżonych Ł. B. i M. H. nie zawiera znamion czynu zabronionego,

2. na podstawie art. 632 ust 2 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonego M. H. kwotę 540 złotych tytułem zwrotu kosztów związanych z ustanowieniem obrońcy z wyboru.

Postanowienie to zostało zaskarżone zażaleniem, przez Urząd Celny [...] w Ł.. Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2016 roku, sygn. akt V Kz [...], Sąd Okręgowy w Ł., na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., zawiesił postępowanie w niniejszej sprawie do czasu udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej skierowane w

sprawie o sygn. akt V Kz 142/15 przez Sąd Okręgowy w Łodzi na gruncie analogicznego stanu prawnego.

Na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 9 grudnia 2016 roku, postępowanie niniejsze zostało podjęte, zaskarżone postanowienie uchylone, a sprawę przekazano do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ł. W dniu 26 stycznia 2017 roku, Sąd Rejonowy w Ł., działając na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., wydał kolejne postanowienie, sygn. akt VI K [...], na podstawie którego umorzył postępowanie karne prowadzone przeciwko oskarżonym w tej sprawie Ł. B. i M. H., ze względu na brak skargi uprawnionego oskarżyciela.

W uzasadnieniu swojego orzeczenia Sąd Rejonowy, powołując się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r., sygn. akt I KZP 13/15, Lex nr 1963640, stwierdził, że „przedłużenie przez prokuratora na podstawie art. 153 § 1 zd. trzecie k.k.s. na okres powyżej 6 miesięcy dochodzenia w sprawie o przestępstwo skarbowe prowadzonego przez finansowy organ postępowania przygotowawczego i nadzorowanego przez organ nadrzędny nad tym organem, oznacza objęcie przez prokuratora nadzorem tego dochodzenia i obliguje go do realizowania swoich uprawnień płynących z art. 298 § 1 k.p.k. i art. 326 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s”. Zdaniem Sądu, sam fakt przedłużenia okresu dochodzenia przez prokuratora oznacza objęcie postępowania przygotowawczego nadzorem prokuratora, nawet jeśli nie zostało wydane osobne postanowienie w kwestii takiego nadzoru. W związku z tym - zgodnie z art. 153 § 1 i 2 k.k.s. - to prokurator jest jedynym uprawnionym organem do sporządzenia i wniesienia aktu oskarżenia do sądu. Dlatego wniesienie aktu oskarżenia przez Urząd Celny [...] w Ł. stanowiło przeszkodę do dalszego procedowania, wymienioną w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., której konwalidowanie było niemożliwe, albowiem akt oskarżenia przeciwko Ł. B. i M. H. nie został wniesiony ani zatwierdzony przez prokuratora.

Powyższe postanowienie zaskarżył Naczelnik Urzędu Celnego [...] w Ł.. Po rozpoznaniu zażalenia Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2017 roku, sygn. akt V Kz [...], utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie. W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy w Ł. wskazał m.in., że *„to prokurator podejmując decyzję o przedłużeniu czasu trwania postępowania*

przygotowawczego na gruncie art 153 § 1 k.k.s. rozpoczyna nadzór nad tym postępowaniem z mocy prawa i trwa on do zakończenia postępowania przygotowawczego, co objawia się umorzeniem postępowania lub wniesieniem aktu oskarżenia do sądu i ta ostatnia czynność należy wtedy do gestii prokuratora”, za czym przemawia także obecne brzmienie przepisu art 155 § 1 2 k.k.s. Przepis ten stanowi, „*że to do prokuratora, a nie do organu finansowego prowadzącego postępowanie przygotowawcze należy wnoszenie aktu oskarżenia, gdy objął on nadzór nad postępowaniem przygotowawczym w wyniku przedłużenia czasu jego trwania*”. Wprawdzie Sąd Okręgowy zauważył, że do dnia 30 czerwca 2015 roku, art 155 § 1 i 2 k.k.s. miał inne brzmienie i nie mówił wprost, że to prokurator wnosi akt oskarżenia, jednak w ocenie Sądu odwoławczego „*słusznie Sąd meriti upatruje tego uprawnienia na gruncie przepisów przed nowelizacją w treści art 298 § 1 k.p.k. i art 326 k.p.k. w zw. z art 113 § 1 k.k.s. i w świetle powołanych przepisów prokurator sprawujący nadzór nad postępowaniem był organem uprawnionym do zatwierdzenia i wniesienia aktu oskarżenia w sprawie niniejszej*”.

Postanowienie to zostało zaskarżone w całości kasacją na niekorzyść oskarżonych Ł. B. i M. H. przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego. Skarżący podniósł w kasacji (która wpłynęła do Sądu Najwyższego w dniu 2 marca 2018 r.) zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść postanowienia naruszenia przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., w zw. z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, iż z uwagi na przedłużenie przez prokuratora czasu trwania dochodzenia w sprawie, na podstawie art. 153 § 1 zdanie trzecie k.k.s. w brzmieniu przed dniem 1 lipca 2015 roku, co oznaczało objęcie tego postępowania prowadzonego przez finansowy organ postępowania przygotowawczego nadzorem, który trwa do jego zakończenia, jedynym uprawnionym organem do wniesienia w tej sprawie aktu oskarżenia w dniu 10 kwietnia 2015 roku, w myśl obecnie obowiązujących przepisów art. 155 § 1 i 2 k.k.s., był prokurator, co skutkowało utrzymaniem w mocy wadliwego postanowienia Sądu I instancji o umorzeniu postępowania karnego przeciwko Ł. B. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. i M. H. o czyn z art. 107 § 1 k.k.s., z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela, podczas gdy w stanie

prawnym obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 roku, Urząd Celny [...] w Ł. był uprawniony do sporządzenia aktu oskarżenia i wniesienia go do właściwego sądu, a zmiana z dniem 1 lipca 2015 roku stanu prawnego obejmująca uregulowania dotyczące uprawnień prokuratora i finansowych organów postępowania przygotowawczego w zakresie wnoszenia aktu oskarżenia, która nastąpiła na skutek wejścia w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247, zwana dalej ustawą z 27 września 2013 r.), nie mogła mieć wpływu na skuteczność wniesionego wcześniej aktu oskarżenia.

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna i jako taka podlega uwzględnieniu.

Przyznać należy rację skarżącemu, że stanowisko zajęte przez Sąd Okręgowy w Ł. jest nietrafne. Na gruncie ustawy Kodeks karny skarbowy obowiązującej także do dnia 30 czerwca 2015 r., - zgodnie z ówczesnym brzmieniem przepisów art. 153 § 1 k.k.s. i art. 155 § 1 k.k.s., - prokurator podejmując decyzję o przedłużeniu trwania dochodzenia, rozpoczynając tym samym nadzór nad postępowaniem przygotowawczym prowadzonym przez organ finansowy, z mocy ustaw nie był jedynym uprawnionym podmiotem do sporządzenia i wniesienia aktu oskarżenia.

Prawdą jest, że postępowanie przygotowawcze, prowadzone w niniejszej sprawie przez organ finansowy, było wielokrotnie przedłużane przez prokuratora, co zgodnie z poglądem wyrażonym w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2016 r., I KZP 13/15 (OSNKW 2016/3/17), oznaczało objęcie przez prokuratora nadzorem tego dochodzenia. Jednak z chwilą zamknięcia dochodzenia kończył się ów nadzór prokuratora, na co wskazuje unormowanie zawarte w art. 155 § 1 k.k.s. w brzmieniu obowiązującym w momencie wnoszenia aktu oskarżenia, tj. sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 27 września 2013 r. Zgodnie bowiem z ówczesnym brzmieniem tego przepisu, w ciągu 14 dni od daty zamknięcia dochodzenia finansowy organ postępowania przygotowawczego

sporządza akt oskarżenia i wnosi do właściwego sądu oraz popiera go przed tym sądem. O wniesieniu aktu oskarżenia w sprawie o przestępstwo skarbowe organ finansowy niezwłocznie zawiadamia prokuratora przez doręczenie odpisu tego aktu.

Zatem, wbrew stanowisku wyrażonemu w postanowieniu Sądu drugiej instancji, w sprawie nie wystąpiła negatywna przesłanka procesowa w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.). Przepis art. 155 § 1 i 2 k.k.s., zgodnie z jego brzmieniem obowiązującym od 1 lipca 2015 r., czyli po wejściu w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r., stanowi, że w wypadku dochodzenia o przestępstwo skarbowe objęte nadzorem prokuratora jedynie prokurator może sporządzić i wnieść akt oskarżenia. Jednak akt oskarżenia został wniesiony w niniejszej sprawie przed 1 lipca 2015 r., a zgodnie z art. 28 wspomnianej powyżej ustawy nowelizującej, czynności procesowe dokonane przed dniem jej wejścia w życie są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Tymczasem w stanie prawnym obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r. – co już w istocie zauważono powyżej – przepisy Kodeksu karnego skarbowego samodzielnie regulowały czynności związane ze sporządzeniem i wnoszeniem aktu oskarżenia, wskazując w art. 155 § 1 k.k.s., że w dochodzeniu należą one do kompetencji finansowego organu postępowania przygotowawczego i nie przewidywały one w tym zakresie żadnego wyjątku dla dochodzeń nadzorowanych przez prokuratora. Skoro zatem w poprzednim stanie prawnym nie przewidziano obowiązku zatwierdzania aktu oskarżenia przez prokuratora, nawet jeśli obejmował on dochodzenie w sprawie o przestępstwo skarbowe swoim nadzorem, to sporządzenie i wniesienie aktu oskarżenia przez organ finansowy nie stanowi uchybienia, o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Powyższe stanowisko znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, m.in. w wyrokach: z dnia 22 lutego 2017 r., sygn. IV K 225/15, Lex nr 2258047 i sygn. K 282/16, Lex nr 2258048 oraz w postanowieniu z dnia 16 marca 2017 r., sygn. KK 20/17, Lex nr 2254807.

Uwzględnienie kasacji skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego nią postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Rejonowego

w Ł. i przekazaniem temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania. W jego toku Sąd ten uwzględni powyższe spostrzeżenia i wnioski.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak wyżej.